

Õiguskantsler

Hilka Raba
Juhataja
Sihtasutus Perekodu
hilka.raba@perekodu.eu

Teie nr

Meie 22.08.2025 nr 7-9/251263/2506151

Kontrollkäik Viljandi Perekodusse

Austatud juhataja

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 6. veebruaril 2025 ette teatamata Viljandi Perekodu (Sihtasutus Perekodu) tegevust. Tänan perekodu meeldiva ja asjaliku koostöö eest.

Viljandi Perekodus saab asendushooldusteenust osutada 41 noorele. Kontrollkäigu ajal elas perekodus 35 last. Asendushooldusteenust osutati kuues peremajas ja ühes korteris (kokku 7 tegevuskohta). Viie pere lapsed elasid kasvatajatega asenduskodus ja kaks peret perevanematega perekodus.

Õiguskantsleri nõunikud tegid ringkäigu neljas peres, tutvusid asutuse dokumentidega ning vestlesid laste ja töötajatega.

Hea on see, et perevanemad ja kasvatajad arvestavad iga lapse toidueelistusi ja arvamust oma toa sisustamisel. Lastelt on küsitud ka neile oluliste usaldussuhete ja privaatsuse kohta. Erivajadustega lastega suheldakse viiplitsemise ja piktogrammide abil, et lapsed saaksid end hõlpsamini väljendada. Rõõmu teeb, et oluliseks peetakse laste mälestuste kogumist: igale lapsele koostatakse elulooraamatut, pildialbumeid ning hoitakse alles lapse mälestusesemeid. Näiteks ühes peres hoitakse fotoalbumeid lapse toas või elutoa riiulis, et lapsed saaksid neid igal ajal vaadata.

Perekodus pakutakse mitmeid toetavaid teenuseid: rehabilitatsiooniteenuseid ja tugiisikuteenust. Erilist tähelepanu pööratakse laste huvitegevuse toetamisele. Kulukama huvitegevuse ja vaba aja tegevuste rahastamiseks on leitud raha ka väljastpoolt asutuse eelarvet. Samuti on väga tervitatav, et perekodu soosib usalduslike suhete loomist töötajate ja laste vahel sellega, et maksab lapsega koos veedetud aja eest töötajatele lisatasu.

Silma jäi, et erakorraliste juhtumite tarbeks on töötajatele antud selged käitumisjuhised (kriisiplaan ja tegevuste kirjeldused). On hea, et järjekindlalt jäädvustatakse laste kohta käivat teavet ning kirja pannakse ka erakorralised juhtumid (nt vägivaldajuhtumid).

Palun perekodul paigaldada kõikidesse magamistubadesse sobivad aknakatted ja laualambid. Samuti palun perekodul rohkem tähelepanu pöörata võrgustikutööle, koolitustele ja eneseanalüüsile, et luua usaldussuhteid noortega, kes võivad oma käitumisega ennast ja teisi kahjustada.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Palun tutvustage kontrollkäigu kokkuvõtet ka lastele. Ootan Teilt 31. jaanuariks 2026 tagasisidet, kuidas olete kokkuvõttes antud soovitusi järginud.

Olme

Lapsed elavad pereeluga sarnastes ja hubastes tingimustes. Samas polnud ühe lapse toas aknakatet. Vestlustest selgus, et laps on aknakatteid maha kiskunud, mistõttu püütakse tema tuba sisustada võimalikult napilt. Perekodu tehtud küsitluses leidsid lapsed muu hulgas, et kardinad aitaksid tuba hubasemaks muuta.

[Tervisekaitsenõuete](#) § 4 lõike 10 punkti 2 järgi peavad magamistoas olema valguse reguleerimist võimaldavad aknakatted. Magamistoas peaks olema piisavalt päevavalgust, kuid igas toas peab saama soovi korral akna kinni katta, et väljast tulev valgus last ei segaks ning suvel ei läheks toas liiga palavaks. On arusaadav, et igale lapsele ei sobi aknakatted, mida saab maha tõmmata. Sellisel juhul peaks perekodu kaaluma muid lahendusi, näiteks paigaldada rulood väljapoole akent.

Perekodu võiks kaaluda, kuidas saaks veel arvestada laste vajadusi ja soove oma toa kujundamisel. Künni tänava peremajas puudus ühe lapse toas laualamp. [Sotsiaalhoolekande seaduse](#) § 45⁵ lõike 1 järgi peab perekodu looma lapsele arenguks soodsa elukeskkonna. See tähendab ka seda, et lapse õppimiskoht peab olema piisavalt valgustatud.

Perekodu ruumid olid puhtad. Ühes peremajas oli siiski tunda ebameeldivat lõhna. On arusaadav, et kui mitu last kannavad mähkmeid ja mõned söövad sondi abil, tekitab see toas eriomaseid lõhnu. Samas võivad sügava puudega lapsed olla väga vastuvõtlikud igasugustele [lõhnaaistingutele](#) ja tunnetada ümbritsevat väga erksalt. Seetõttu on oluline, et laste igapäevased tajukogemused oleksid meeldivad. [Tervisekaitsenõuete](#) § 8 lõike 6 kohaselt tuleb ruume, kus puudub konditsioneer, tuulutada korrapäraselt.

Palun paigaldage perekodu kõikidesse magamistubadesse sobivad aknakatted ja laualambid ning parandage õhukvaliteeti pereruumides. Tervisekaitsenõuded peavad asendushooldusteenuse osutamisel olema täidetud.

Käitumisraskustega noored

Kontrollkäigul selgus, et perekodus on noori, kes aeg-ajalt kodus ei ööbi ning kellega on raske jõuda kokkuleppele reeglite järgimises. Ka on mõnel lapsel raha, mille päritolu töötajad ei tea.

Selliste olukordade lahendamine ongi väga keeruline ning nõuab kõikide võrgustikuliikmete koostööd ([lastekaitseaduse](#) § 29 lg 2). Kontrollkäigul kogutud teabest ilmnes, et perekodu töötajad on pingutanud käitumisraskustega noortega usaldusliku suhte loomise nimel, et aidata neil oma käitumist muuta. On püütud kasutada mitmeid meetodeid, et lapsel oleks hõlpsam perekodu eluga kohaneda ning ka kodus püsida. Väärib tunnustust, et perekodu töötajad ei piirdu ainult politsei teavitamisega, vaid püüavad ka ise kodust lahkunud lapsega ühendust hoida (mh suhtlusrakenduse kaudu) ja näidata, et kodus muretsetakse tema pärast.

Teiste riikide [uuringud](#) näitavad, et kodust ära jooksnud asenduskodu lapsed võivad sattuda ärakasutamise ohvriks. Teadmata päritolu raha võib olla saadud seadust rikkudes või ennast kahjustava käitumisega. See on risk, mida perekodul on vaja hinnata ning sellele vastavalt vajadusele reageerida.

Väärib esiletõstmist, et perekodus registreeritakse kõik vägivallajuhtumid ja analüüsitakse neid. Palun analüüsige noorte kodust lahkumise juhtumeid samamoodi, nagu analüüsite vägivallajuhtumeid ja kavandate selle põhjal tegevusi.

Perekodu on pakkunud töötajatele võimaluse osaleda mitmesugustel koolitustel, kuidas kriisi- ja traumakogemusega last tulemuslikult toetada. Palun pakkuge selliseid koolitusi korrapäraselt ka edaspidi.¹

Soovitan iga noore võrgustikuliikmetega arutada (lähedased, perevanemad, juhtkond, eestkostja ja kooli esindajad, piirkonnapolitseinikud, psühholoogid ja psühhiaatrid ning vajadusel Sotsiaalkindlustusameti nõustajad), millist tuge ja teenuseid noor vajab, et temaga kontakti saada ja usaldust luua, kokkuleppeid sõlmida ning muutusi saavutada

Palun Teilt 31. jaanuariks 2026 tagasisidet, kuidas olete neid soovitusi järginud.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet

Eva Lillemaa 693 8439, Eva.Lillemaa@oiguskantsler.ee
Margit Sarv 6938424, Margit.Sarv@oiguskantsler.ee

¹ ¹ Nt Sotsiaalkindlustusameti koolitusportfellist [Traumateadlik ja kiindumuspõhine usalduslikel suhetel põhinev sekkumine asendushoolduse valdkonna töötajatele](#) ja [Riskikäitumine ja käitumishäired - mõistmine, ennetus ja sekkumise alustalad](#), [Mahena](#) ning [Laste ja Noorte Kriisiprogrammi](#) koolitused.